

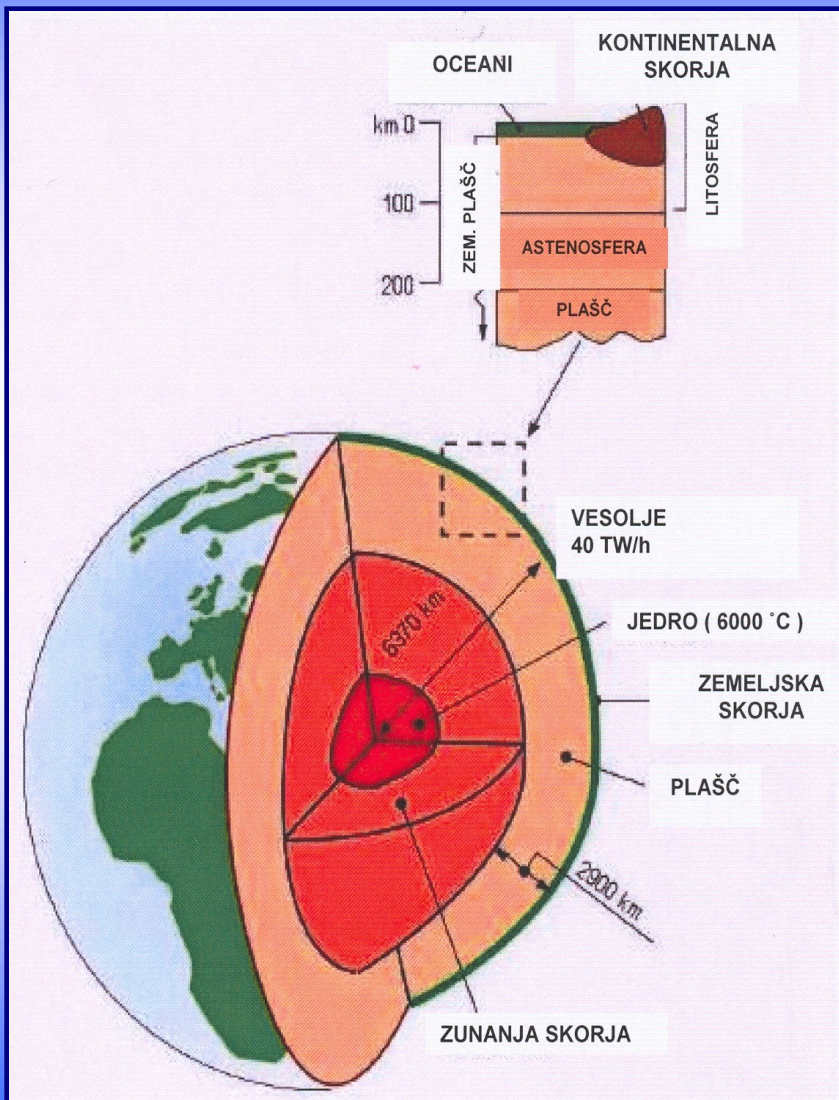

NAFTA geoterm

POTENCIALI GEOTERMALNE ENERGIJE V POMURJU

M. KRALJIČ

GEOTERMALNA ENERGIJA

- **GEOTERMALNA ENERGIJA JE TOPLOTNA ENERGIJA, USKLADIŠČENA V NOTRANJOSTI ZEMLJE, KI JE NASTALA IZ GRAVITACIJSKE ENERGIJE V ČASU KONTRAKCIJE DELCEV V ZEMELJSKO OBLO**

- **GEOTERMALNA ENERGIJA SE NENEHNO OBNAVLJA ZARADI RAZPADA NARAVNIH RADIOAKTIVNIH IZOTOPOV**

- **GEOTERMALNI GRADIENT – NARAŠČANJE TEMPERATURE Z GLOBINO**

V SREDNJI EVROPI POVPREČNO 30°C /km
V SV SLOVENIJI 60°C /km

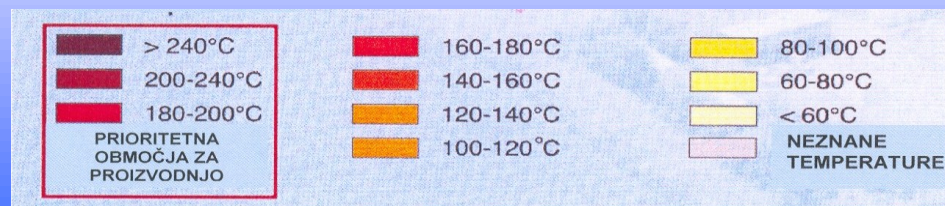
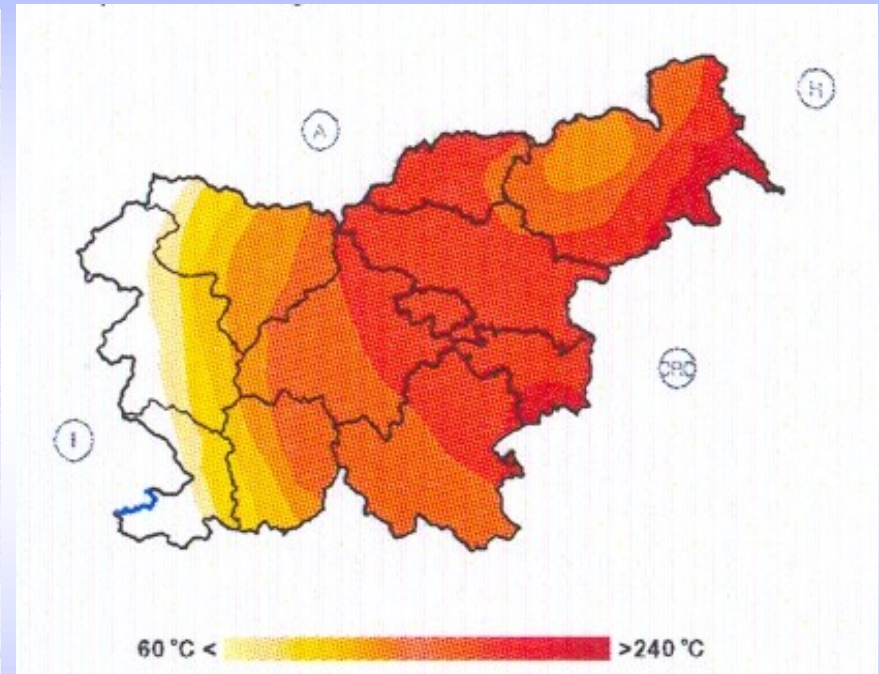
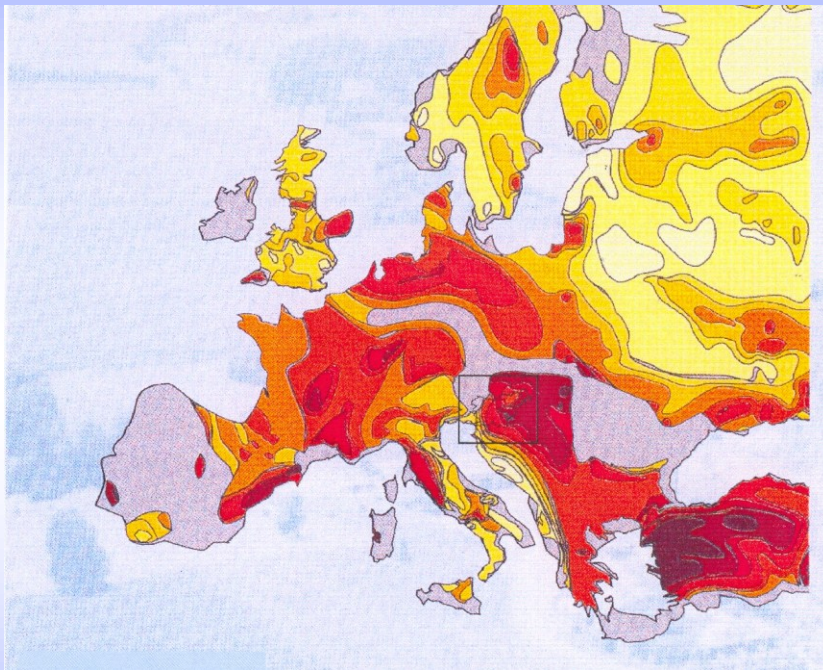
- **KOLIČINA VSKLADIŠČENE (STATIČNE) TOPLOTE POD KONTINENTI DO GLOBINE 3000 m – $12 \cdot 10^{12}$ GWh_t**

≈ ZA 100.000 LET IZKORIŠČANJA PRI SEDANJI SVETOVNI PORABI ENERGIJE

- **DINAMIČNE (OBNOVLJIVE) TOPLOTNE ENERGIJE JE BISTVENO MANJ (1% STATIČNE ?)**

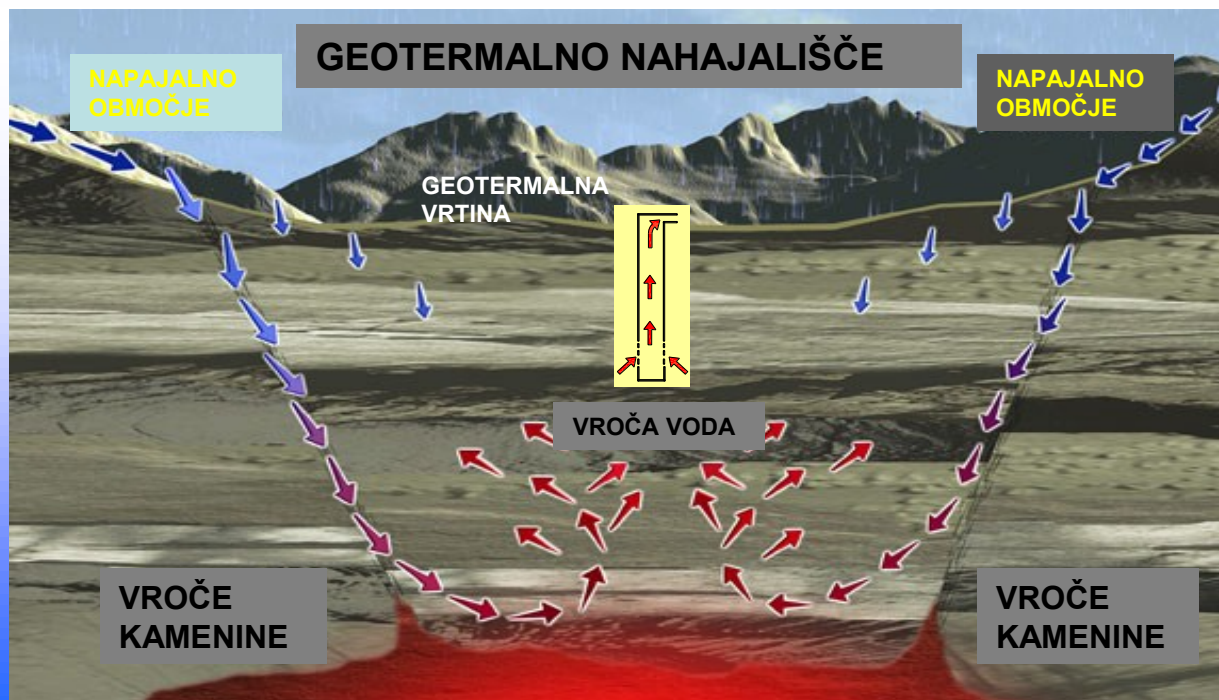

TEMPERATURE KAMENIN NA GLOBINI 5000 m

GEOTERMALNI POTENCIAL SV DELA SLOVENIJE

- NA OBMOČJU SV SLOVENIJE JE V NIZKOTEMPERATURNIH GEOTERMALNIH SISTEMIH AKUMULIRANO OKROG 65 % CELOTNO RAZPOLOŽLJIVEGA GEOTERMALNEGA POTENCIALA SLOVENIJE
- ZA IZKORIŠČANJE GEOTERMALNE ENERGIJE SO NAJBOLJ PRIMERNI HIDROTERMALNI SISTEMI PRI KATERIH SE KOT PRENOSNIK TOPLOTE IZ ZEMELJSKIH GLOBIN NA POVRŠINO ZEMLJE UPORABLJA TERMALNA ALI TERMOMINERALNA VODA

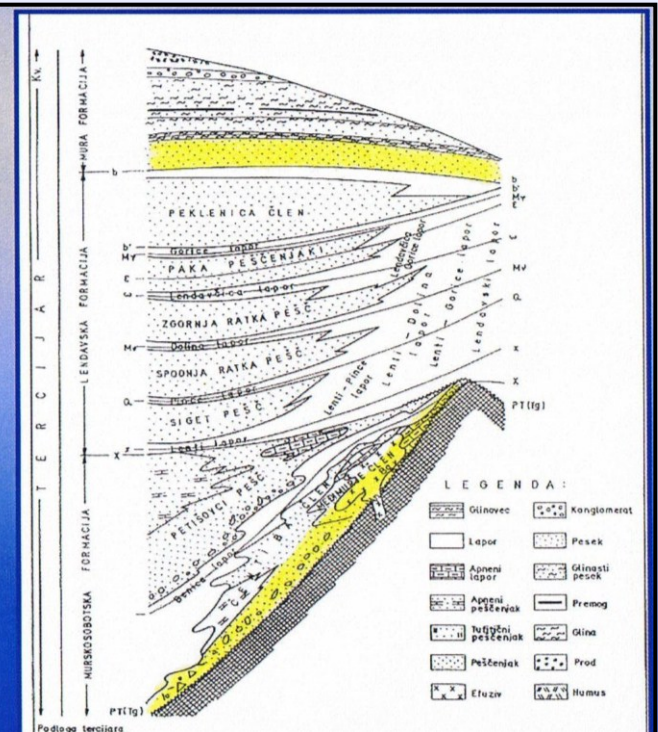
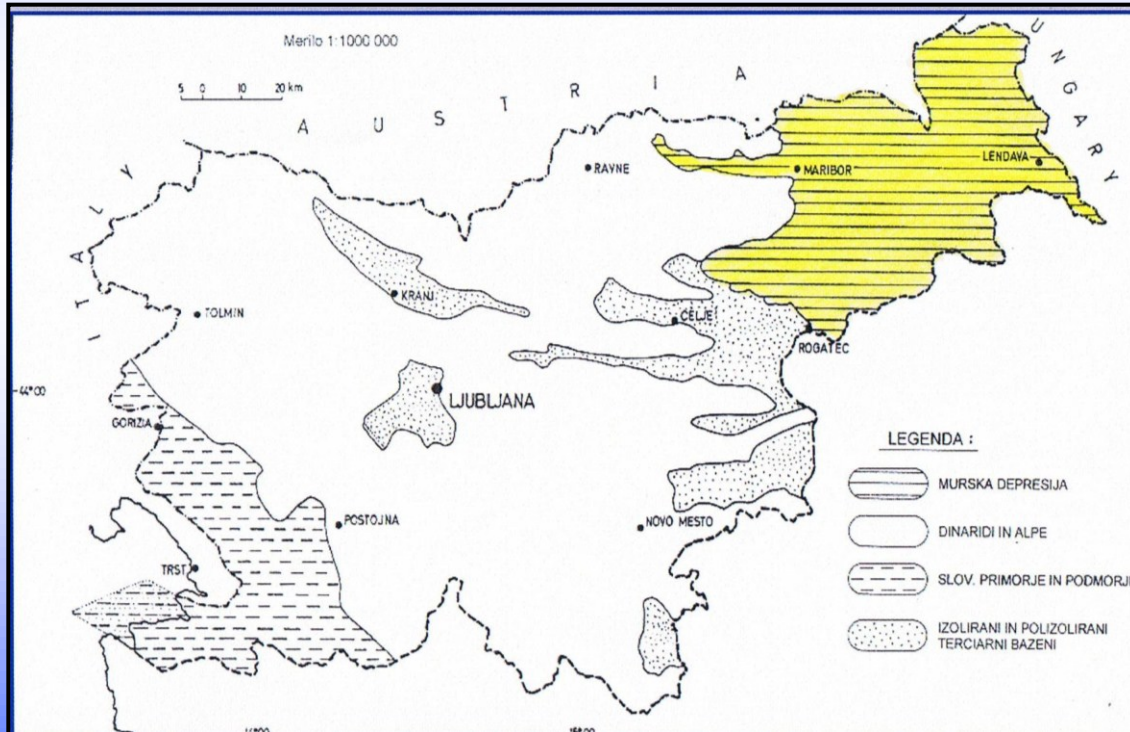

GEOLOŠKA ZGRADBA SV SLOVENIJE

GEOLOŠKA ZGRADBA SV SLOVENIJE (MURSKA DEPRESIJA) JE BILA RAZISKANA V OBDOBJU RAZISKAV NAHAJALIŠČ SUROVE NAFTE IN ZEMELJSKEGA PLINA

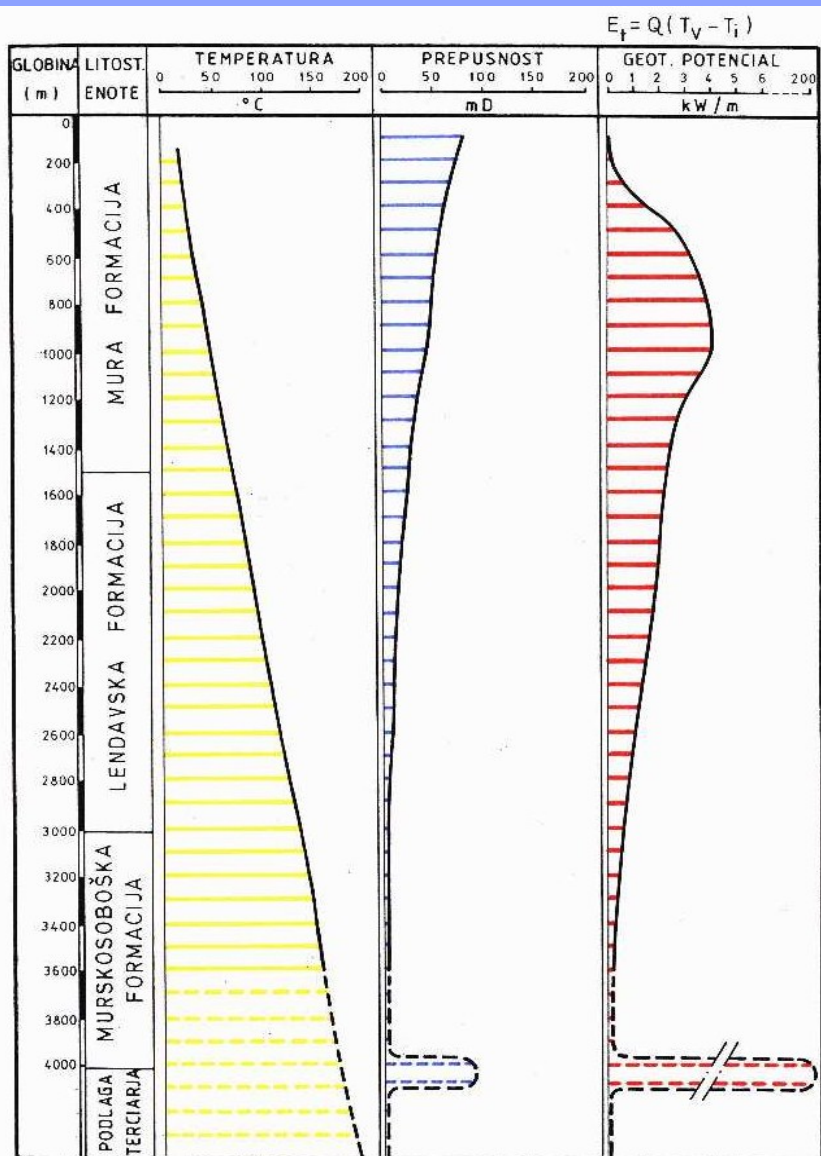
PREGLEDNA KARTA GEOTERMALNIH ENOT SLOVENIJE

LITOGRAFSKE ENOTE TERCIALNEGA KOMPLEKSA MURSKA DEPRESIJE

GEOTERMALNE ZNACILNOSTI SIRSEGA OBMOČJA LENDAVE

TEMPERATurna, PREPUSTNOST IN GEOTERMALNI POTENCIAL
VODONOSNIKOV NA ŠIRŠEM OBMOČJU LENDAVE

PRIMER NOST POSAMEZNEGA OBMOČJA ZA
IZKORIŠČANJE GEOTERMALNE ENERGIJE,
DOLOČAJO :

- NARAVNE GEOTERMALNE ZNAČILNOSTI
OBMOČJA:
  - GEOTERMALNI GRADIENT
  - PREPUSTNOST VODONOSNIKOV TERMALNE /
TERMOMINERALNE VODE
  - RAZSEŽNOST IN OBNOVLJIVOST
VODONOSNIKOV
  - FIZIKALNO – KEMIČNE LASTNOSTI
TERMALNIH VODA
- BLIŽINA PRIMERNIH PORABNIKOV
GEOTERMALNE ENERGIJE

GEOTERMALNI VODONOSNIKI NA ŠIRŠEM OBMOČJU LENDAVE

1. PLITVA LEŽIŠČA TERMALNE VODE

(ugotovljena na osnovi vrtinskih podatkov)

- GLOBINA LEŽIŠČ :	400 – 600 m
- KOLEKTORSKE KAMENINE :	PESKI (ZGORNJI IN SREDNJI MIOCEN)
- TEMPERATURA VODE :	40 - 50°C
- MINERALIZACIJA VODE :	NIZKA
- OSNOVNE ZNAČILNOSTI LEŽIŠČA :	DOBRA PREPUSTNOST, VELIKA RAZSEŽNOST

2. GLOBJA LEŽIŠČA TERMOMINERALNE VODE

(ugotovljena na osnovi vrtinskih podatkov)

- GLOBINA LEŽIŠČ :	800 – 1200 m
- KOLEKTORSKE KAMENINE :	PEŠČENJAKI (SREDNJI IN SPODNJI MIOCEN)
- TEMPERATURA VODE :	60 - 70°C
- MINERALIZACIJA VODE :	NIZKA DO SREDNJA
- OSNOVNE ZNAČILNOSTI LEŽIŠČA :	SREDNJA PREPUSTNOST IN RAZSEŽNOST

3. GLOBOKA LEŽIŠČA TERMOMINERALNE VODE

(predvidena na osnovi seizmičnih podatkov)

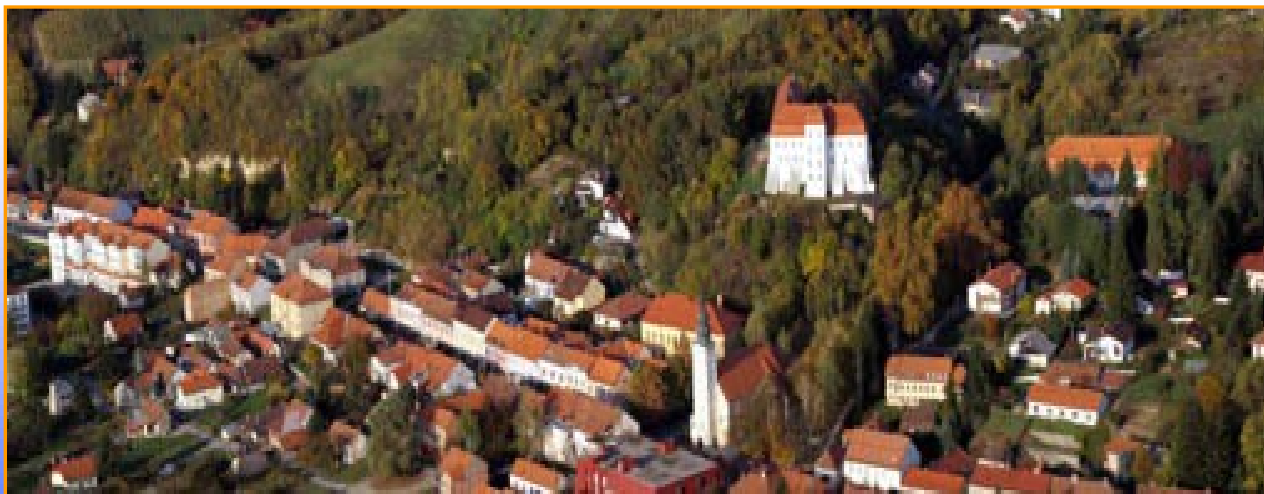
- GLOBINA LEŽIŠČ :	4000 – 4500 m
- KOLEKTORSKE KAMENINE :	RAZPOKANI KARBONATI (TRIADA)
- TEMPERATURA VODE :	180 - 220°C
- MINERALIZACIJA VODE :	VISOKA
- OSNOVNE ZNAČILNOSTI LEŽIŠČA :	ZELO DOBRA PREPUSTNOST IN VELIKA RAZSEŽNOST

NAFTA geoterm

IZKORIŠČANJE GEOTERMALNE ENERGIJE V LENDAVI

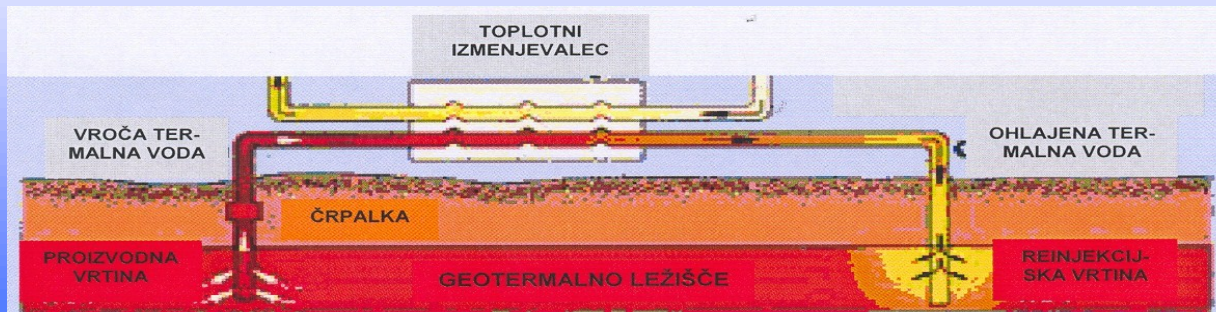
M. KRALJIČ

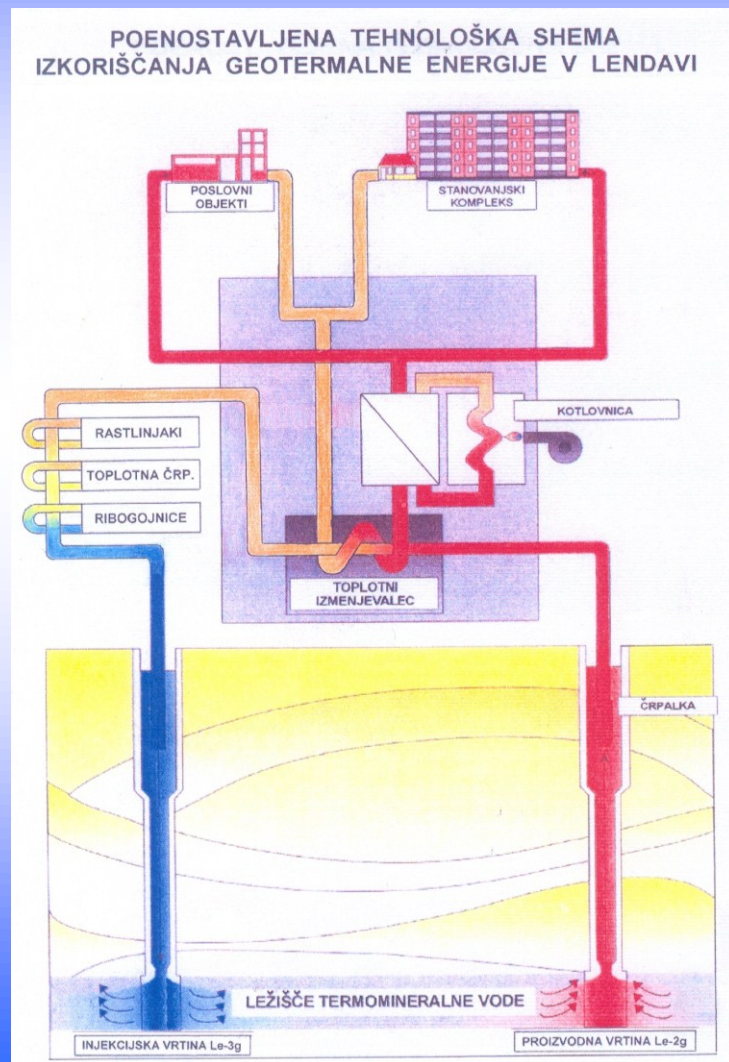
MAREC, 2013

LENDAVA POSTAJA PRVO GEOTERMALNO MESTO V SLOVENIJI

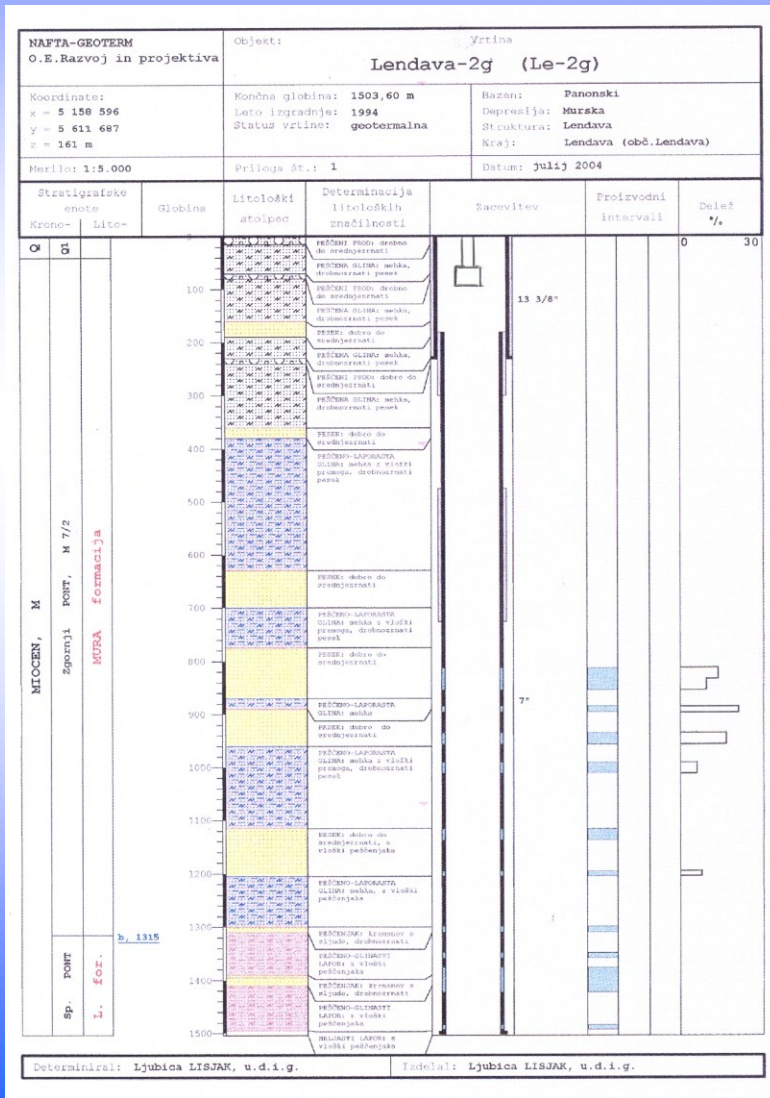

OSNOVNI OBJEKTI GEOTERMALNEGA SISTEMA V LENDAVI

- **Proizvodna geotermalna vrtina Le-2g**
- **Geotermalno - plinska kotlovnica**
- **Površinski toplovodni sistem**
- **Reinjekcijska geotermalna vrtina Le-3g**
- **Površinski reinjekcijski sistem**
- **Sistem za monitoring**

PROIZVODNA GEOTERMALNA VRTINA Le-2g

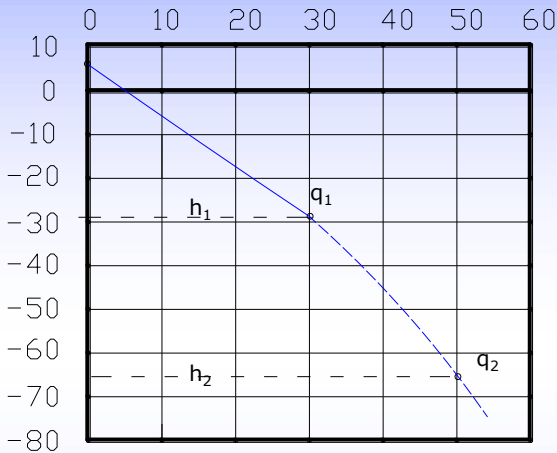
- Končna globina vrtine :
1503,60 m
- Statični tlak na globini 1200 m :
116,92 bar
- Statična temp. na globini 1490 m
77,4°C
- Specifična proizvodnost vrtine:
1,07 l/s/m
- Proizvodno razmerje plin-voda:
29,46 l/m³ (95% CO₂)
- Povprečna prepustnost proizvodnih ležišč:
k = 3,66 · 10⁻⁵ m/s
- Povprečna transmisivnost proizvodnih lež.:
T = 3,26 · 10⁻³ m²/s

GEOTERMALNI POTENCIAL VRTINE Le-2g

Znižanje nivoja vode v vrtini h (m)

Proizvodnost vrtine q (l/s)

Toplotna moč vrtine $P_t = c \cdot q_2 \cdot \Delta t$

$$P_t (\Delta t = 30^\circ\text{C}) = 6 \text{ MWt}$$

$$P_t (\Delta t = 50^\circ\text{C}) = 10 \text{ MWt}$$

Razpoložljiva toplotna energija

$$E_t (\Delta t = 30^\circ\text{C}) = 50.000 \text{ MWh /letno}$$

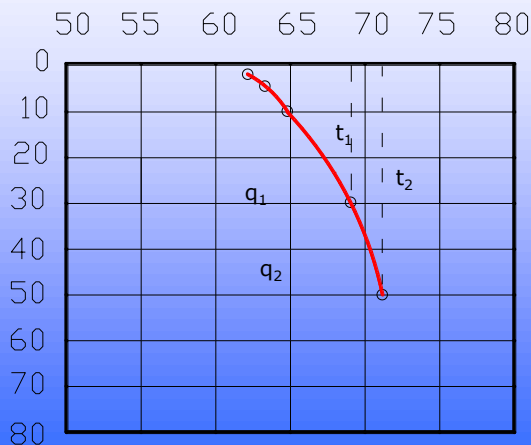
Energijski ekvivalent 4,75 mio S m³ zemeljskega plina letno

$$E_t (\Delta t = 50^\circ\text{C}) = 84.000 \text{ MWh /letno}$$

Energijski ekvivalent 7,92 mio S m³ zemeljskega plina letno

Proizvodnost vrtine (l/s)

Temperatura na ustju vrtine t (°C)

Zmanjšanje emisije CO₂ v atmosfero

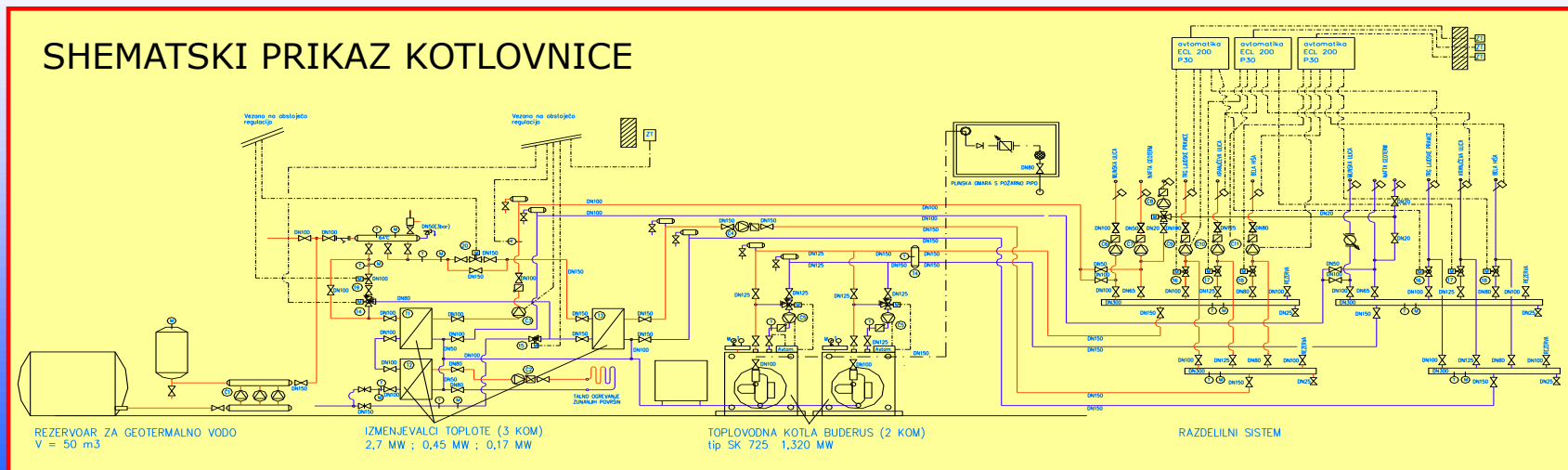
9.000 t / letno pri $\Delta t = 30^\circ\text{C}$

15.000 t / letno pri $\Delta t = 50^\circ\text{C}$

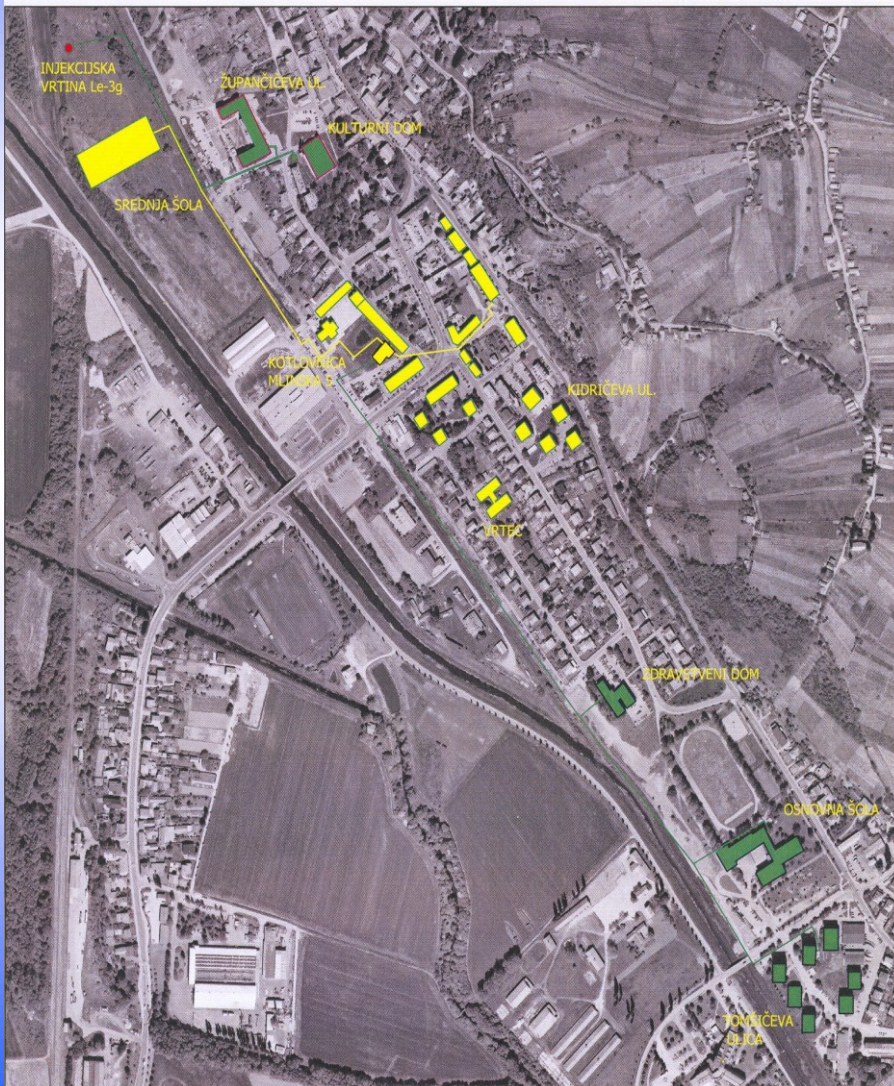
GEOTERMALNO - PLINSKA KOTLOVNICA

OSNOVNA OPREMA KOTLOVNICE:

- **Rezervoar za termomineralno vodo kapacitete 50 m³**
- **Toplotni izmenjevalci :**
  - 1x 2,70 MW_t (1x 1,00 MW_t)**
  - 1x 0,45 MW_t (1x 0,50 MW_t)**
  - 1x 0,17 MW_t**
- **Plinska kotla : 2 x 1,320 MW_t**
- **Razdelilni sistem s cirkulacijskimi črpalkami, računalniško vodeni nadzorno-regulacijski sistem**

POVRŠINSKI TOPLOVODNI SISTEM

- **Primarni tokokrog z dovodnimi in odvodnimi, toplotno izoliranimi cevovodi za termomineralno vodo**

Premera 150 mm
Skupne dolžine 2000 m

- **Sekundarni tokokrog z dovodnimi in odvodnimi, toplotno izoliranimi cevovodi do posameznih porabnikov**

Premera 150 mm
Skupne dolžine 1200 m

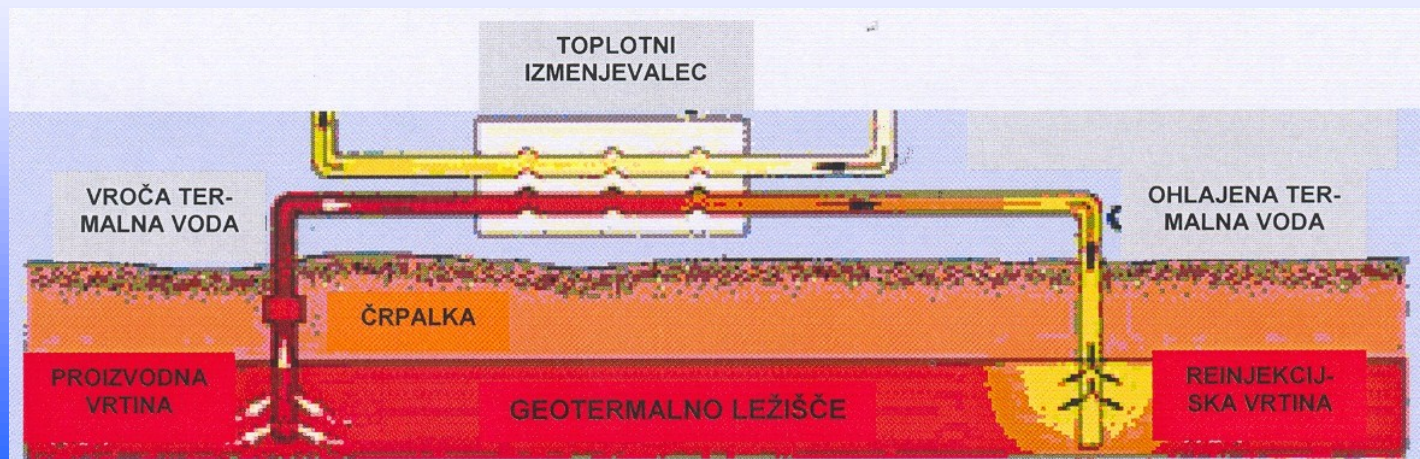
REINJEKCIJSKA GEOTERMALNA VRTINA Le-3g

Z IZGRADNJO REINJEKCIJSKEGA SISTEMA GEOTERMALNI
SISTEM POSTAJA

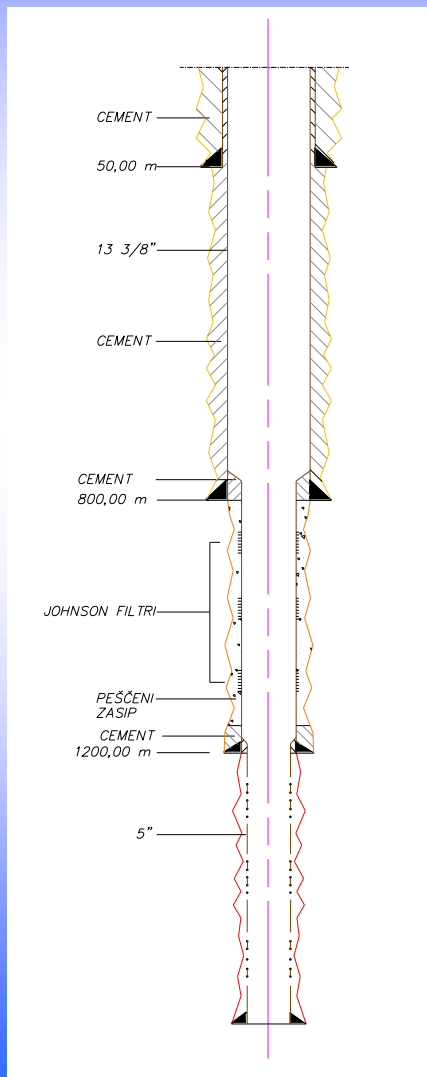
ENERGETSKO OBNOVLJIV IN EKOLOŠKO NEOPOREČEN

REINJEKCIJSKI SISTEM :

- Vzdržuje energetski potencial proizvodnega vodonosnika v celotnem obdobju izkoriščanja
- Preprečuje onesnaževanje površinskih vodotokov z termomineralno vodo

IZVEDBA REINJEKCIJSKE VRTINE Le-3g

**REINJEKCIJSKA VRTINA Le-3g MORA ZAGOTOVITI
IZREDNO DOBRO INJEKTIVNOST.**

OSNOVNI POGOJI ZA DOBRO INJEKTIVNOST VRTINE :

- **Ustrezna lokacija vrtine z ozirom na hidrogeološke pogoje (osnova: hidrogeološke študije, modeli ...)**
- **Ustrezna tehnična izvedba vrtine:**
  - **ustrezni premeri zaščitnih cevi**
  - **natančna identifikacija proizvodnih vodonosnikov**
  - **vgradnja specialnih filtrov in peščenega zasipa**
  - **intenzivno aktiviranje vrtine**

POVRŠINSKI REINJEKCIJSKI SISTEM

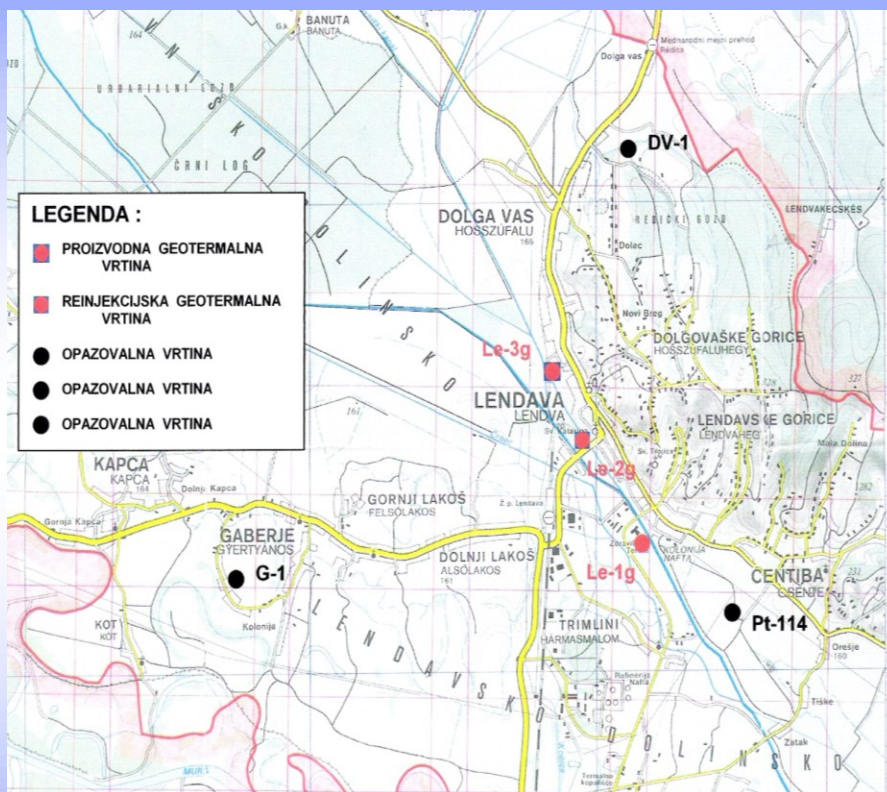

OSNOVNA OPREMA SISTEMA :

- **Zbirni rezervoar za termomineralno vodo**
- **Filterski sistem**
- **Injekcijska črpalka**
- **Povezovalni cevovodi**
- **Merilno-regulacijski sistem**

SISTEM ZA MONITORING PROIZVODNEGA VODONOSNIKA

MONITORING GEOTERMALNIH VODONOSNIKOV ZAJEMA :

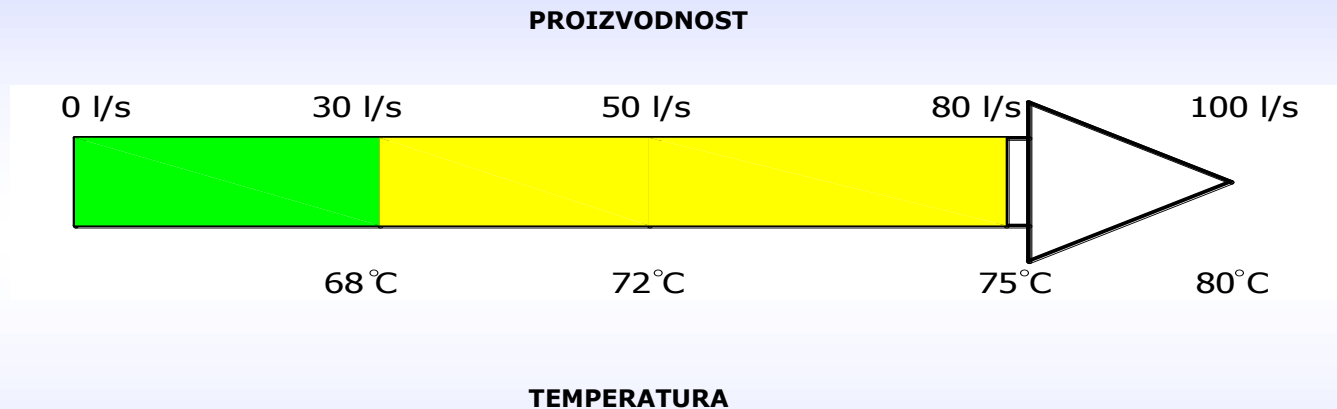
- Kontinuirano spremljanje tlakov, temperatur in pretokov v proizvodni in reinjekcijski vrtini
- Občasno vzorčevanje in analize pridobljene termomineralne vode
- Kontinuirano spremljanje tlakov in temperatur v opazovalnih (monitoring) vrtinah. (Možna je uporaba opuščeni naftnih vrtin).

IZMERJENI PODATKI SO OSNOVA ZA :

- Izračune hidrodinamične, termodinamične in energijske obnovljivosti sistema
- Optimalizacijo celotnega geotermalnega sistema

NAČRTOVANE AKTIVNOSTI ZA NADALJNI RAZVOJ GEOTERMALNEGA SISTEMA V LENDAVI

AKTIVNOSTI ZA POVEČANJE PROIZVODNJE GEOTERMALNE ENERGIJE

- Povečanje proizvodnosti in temperature na vrtini Le-2g
- Izgradnja dodatnega dubletnega sistema
- Priklučitev na visokotemperaturni geotermalni sistem-Petišovci (IGES)

NAČRTOVANE AKTIVNOSTI ZA NADALJNI RAZVOJ GEOTERMALNEGA SISTEMA V LENDAVI

AKTIVNOSTI ZA POVEČANJE IZKORISTKA GEOTERMALNGA SISTEMA

- Razširitev površinsko transportnega sistema in priključitev novih porabnikov toplote (zdravstveni dom, osnovna šola, stanovanjski bloki v tomšičevi ulici)
- Izgradnja in priključitev porabnikov toplote v poletnem obdobju (sušilnice, turistični objekti ...)
- Izgradnja in priključitev nižje in nisko temperaturnih porabnikov toplote (rastlinjaki, športno-rekreacijski objekti, ribogojnice, toplotne črpalke ...)

OSTALI PRIMERI USPEŠNEGA IZKORIŠČANJA TERMALNE / TERMOMINERALNE VODE V SV SLOVENIJI

- Naravna zdravilišča in športno rekreacijski centri
  - Panonske terme (Moravske Toplice, Lendava, Banovci, Ptuj, Radenci)
  - Sončni park VIVAT (Moravske Toplice)
  - Bioterme (Mala Nedelja)

SKUPNA TOPLOTNA MOČ PROIZVODNIH VRTIN 17 MW_t

- Ocean Orchids – Dobrovnik

Izkoriščanje geotermije za ogrevanje rastlinjakov

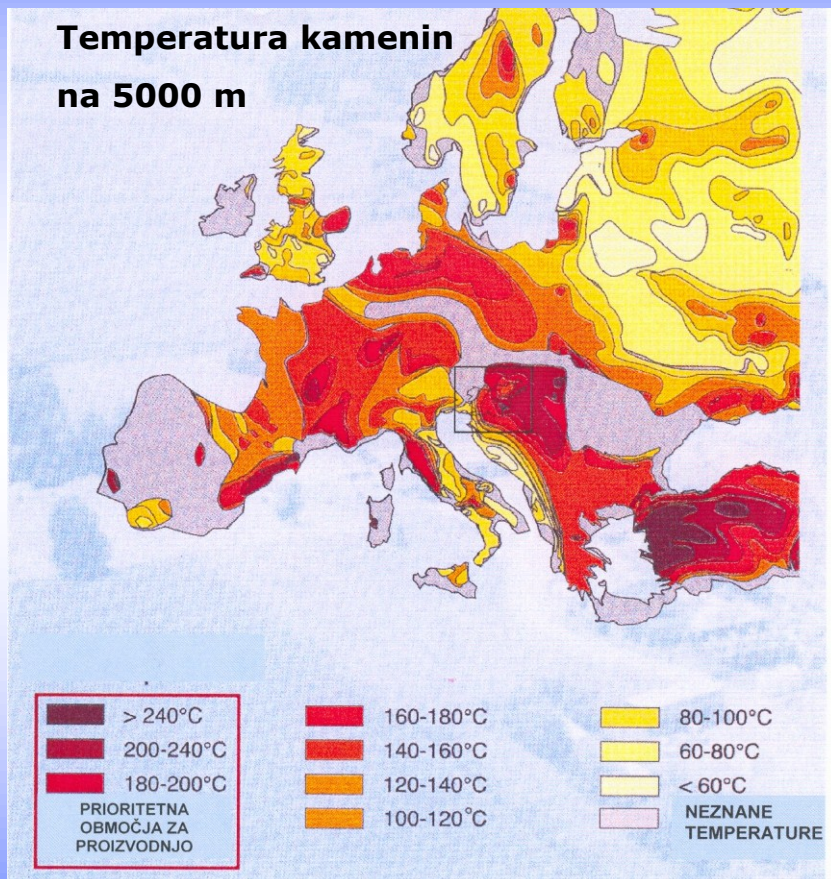
TOPLOTNA MOČ PROIZVODNE VRTINE 3,5MW_t

- Geotermalni sistem – Benedikt
- Izkoriščanje geotermije za ogrevanje javnih objektov

TOPLOTNA MOČ PROIZVODNE VRTINE 3,2 MW_t

GEOTERMIIJA V PRIHODNOSTI

PRIČAKUJEMO NADALJNI RAZVOJ GEOTERMIIJE KOT OBNOVLJIVEGA EKOLOŠKO NEOPOREČNEGA VIRA ENERGIJE.

V SLOVENIJI BO RAZVOJ GEOTERMALNIH PROJEKTOV PREDVSEM ODVISEN OD:

- **Zavzetosti in učinkovitosti strokovnih inštitucij in podjetij v spremljanju svetovnih razvojnih trendov**
- **Splošne podpore državnih institucij in širše družbene skupnosti**
- **Finančne podpore lokalnih skupnosti, države in EU**

NE POZABIMO NA DEJSTVO DA SLOVENIJA IMA UGODNE NARAVNE POGOJE ZA IZKORIŠČANJE GEOTERMALNE ENERGIJE

NAFTA geoterm

**IZKORISTIMO NARAVNE
DANOSTI IN
PRISPEVAJMO K ZAŠČITI
OKOLJA !**

HVALA ZA POZORNOST